

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Білоцерківський національний аграрний університет

Словацький університет сільського господарства, м. Нітра, Словаччина,

Полоцький державний університет, Білорусь,

Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААНУ,

Білоцерківська дослідно-селекційна станція ІБКіЦБ НААН

Інститут картоплярства НААН

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

присвяченої видатним вченим

**ВАСИЛЬКІВСЬКОМУ С.П. і МОЛОЦЬКОМУ М.Я. –
засновникам наукової школи з селекції і насінництва пшениці і картоплі
та 100-річчю з часу заснування Агробіотехнологічного (Агрономічного)
факультету**

**АГРАРНА ОСВІТА І НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

26-27 березня 2020 року

**Біла Церква
2020**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Даниленко А.С., ректор БНАУ, академік НААН, д-р екон. наук, професор, голова оргкомітету.

Новак В.П., перший проректор БНАУ, д-р біол. наук, професор, заступник голови оргкомітету.

Варченко О.М., проректор з наукової та інноваційної діяльності БНАУ, д-р екон. наук, професор.

Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності БНАУ, д-р с.-г. наук, професор.

Хахула В.С., декан агробиотехнологічного факультету БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Лозінський М.В., завідувач кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Центило Л.В. директор ТОВ «Агрофірма «Колос», канд. с.-г. наук, доцент.

Марченко А.Б. доцент кафедри технологій в рослинництві та захисту рослин БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Петер Ондрісік, декан факультету агробиології та продовольчих ресурсів Словацького університету сільського господарства, доктор філософії.

Демидов О.А. директор Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААНУ, д-р с.-г. наук, член-кореспондент НААН

Гудзенко В.М. заступник директора МПП імені В.М. Ремесла, канд.с.-г. наук, ст.н.сп.

Кириленко В.В. головний науковий співробітник лабораторії селекції озимої пшениці МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Хоменко С.О. завідувач лабораторії селекції ярої пшениці МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Кочмарський В.С. директор ДП ДГ «Еліта» МПП імені В.М. Ремесла, д-р с.-г. наук, ст.н.сп.

Бузинний М.В. директор Білоцерківської дослідно-селекційної станції, канд. с.-г. наук.

Бурденюк-Тарасевич Л.А. головний науковий співробітник Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ, д-р с.-г. наук.

Власенко В.А. завідувач кафедри захисту рослин Сумського НАУ, д-р с.-г. наук, професор.

Бондарчук А.А., директор Інституту картоплярства НААН, д-р с.-г. наук, професор, член-кореспондент НААН.

Олійник Т.М., заступник директора з наукової роботи Інституту картоплярства НААН, канд.с.-г. наук, ст.н.сп., доцент.

Фурдига М.М., заступник директора з наукової роботи з питань селекції та насінництва Інституту картоплярства НААН, канд. с.-г. наук, ст.н.сп., доцент.

Сабадин В.Я. доцент кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур БНАУ, канд. с.-г. наук, ст.н.сп.

Олешко О.Г. начальник редакційно-видавничого відділу БНАУ, канд. с.-г. наук, доцент.

Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої видатним вченим Васильківському С.П. і Молоцькому М.Я. – засновникам наукової школи з селекції і насінництва пшениці і картоплі та 100-річчю з часу заснування Агробиотехнологічного (Агрономічного) факультету. 26-27 березня 2020 року. Біла Церква: БНАУ. 137 с.

У зв'язку з цим розвиток зернового господарства є головним у вирішенні проблем продовольчої безпеки країни, в якому пріоритетне місце належить виробництву пшениці озимої, що залишається найважливішою культурою в рослинництві, займає 40% посівних площ зернових і формує 45-50% валових зборів зерна в нашій державі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур (В.В. Лихочвор, В.Ф. Петриченко, - [3-тє вид.]. Львів: укр.технології, 2010. 1088 с.
2. Новая сортовая политика и сортовая агротехника озимой пшеницы (А.А. Романенко, Л.А. Беспалова, Н.Н. Кудряшов, Н.Б. Балова). Краснодар. 2005. 224 с.
3. Сергеев В.В., Бенцеровський Д.М., Кисіль В. Агрохімічні пріоритети охорони родючості ґрунту // Вісник аграрної науки. 2004. №11. С. 5-76.
4. Якименко В.М., Берштейн Л.А. та ін. Чергування культур у сівозміні // Вісник аграрної науки. 2000. №9. С. 15-17.
5. Шкаредний І.С. Творчо застосувати сівозміни // Цукрові буряки. 2001. № 3. С.17-18.

УДК: 635.757:631.53.04

Макуха О. В., канд. с.-г. наук,
Херсонський державний аграрний університет

ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ПОСІВНОГО МОДУЛЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ФЕНХЕЛЮ ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

У доповіді представлено результати польових досліджень з вивчення впливу елементів посівного модуля – строків сівби та глибини загорання насіння на продуктивність рослини фенхелю звичайного в умовах півдня України. Найвищий у досліді рівень продуктивності однієї рослини фенхелю звичайного відмічено у варіанті ранньовесняної сівби в третій декаді березня, глибини загорання насіння 2-3 см.

Ключові слова: фенхель звичайний, строк сівби, глибина загорання насіння, насіннева продуктивність рослини, маса та кількість насіння з рослини.

Ґрунтово-кліматичні умови України дозволяють вирощувати фенхель звичайний – цінну ефіроолійну, лікарську, пряносмакову, медоносну, овочеву, декоративну культуру. У світі популярність фенхелю постійно зростає, він поширений майже у всіх країнах, але його вирощують на невеликих площах. Основними країнами-виробниками фенхелю є Індія, Іран, Китай, Болгарія, Туреччина.

Основними напрямками наукових досліджень фенхелю у світі є вивчення хімічного складу, можливостей практичного застосування рослин та їх похідних. Численні хімічні компоненти та терапевтичні властивості рослини описано багатьма дослідниками.

В останні роки у різних країнах світу приділяється увага удосконаленню елементів технології вирощування культури, проводяться дослідження

сортового складу, добрив, зрошення, строків та способів сівби, густоти стояння рослин, їх стійкості до хвороб, контролю засміченості посівів.

В Україні фенхель історично культивують у помірних за кліматом західних областях, його вирощування на півдні України неможливе без технологічних новацій. Актуальними питаннями є вивчення та удосконалення таких елементів технології, як строки сівби та глибина посівного шару, дослідження їх впливу на ріст, розвиток рослин, урожайність та якісні показники насіння.

Науково-патентний пошук свідчить про обмеженість та суперечливість інформації про фенхель звичайний навіть у традиційних зонах вирощування.

Дослідження проводились з метою визначення продуктивності фенхелю звичайного залежно від строків сівби та глибини загортання насіння в умовах півдня України. До завдань досліджень входило визначення насінневої продуктивності рослини фенхелю під впливом факторів, що вивчались.

Полеві дослідження проводились у 2015-2017 роках на темно-каштанових ґрунтах господарства «Надія» Великоолександрівського району Херсонської області з дотриманням загальноприйнятих вимог і рекомендацій.

До схеми двофакторного дослідження було включено такі фактори та їх варіанти: фактор А – строк сівби: ранній (третя декада березня, при настанні фізичної стиглості ґрунту), середній (перша декада квітня), пізній (друга декада квітня); фактор В – глибина загортання насіння, см: 1-2, 2-3, 3-4, 4-5.

Одержані експериментальні дані свідчать, що вдосконалення елементів посівного модуля – строку сівби, глибини загортання насіння, є дієвим засобом впливу на величину врожайності фенхелю.

Маса насіння з однієї рослини фенхелю звичайного змінювалась у межах дослідження від 1,43 до 2,18 г, кількість насіння з однієї рослини – від 364 до 423 шт. У середньому по дослідженню, вищевказані показники дорівнювали 1,78 г та 393 шт., відповідно.

Насіннева продуктивність рослини фенхелю як у ваговому, так і в кількісному виразі була мінімальною в дослідженні при сівбі в другій декаді квітня на глибину 1-2 та 4-5 см. У даних варіантах маса насіння з однієї рослини становила 1,43 та 1,47 г, відповідно, кількість насіння з однієї рослини склала 364 та 369 шт., відповідно.

Найвищих значень досліджувані показники продуктивності однієї рослини фенхелю досягали на ділянках взаємодії раннього строку сівби в третій декаді березня та двох градацій глибини посівного шару – 2-3 та 3-4 см. Проведення ранньовесняної сівби на глибину 2-3 см забезпечило формування на рослині 418 насінин масою 2,18 г. Поглиблення посівного шару до 3-4 см спричинило збільшення кількості насіння на одній рослині до 423 шт. при одночасному зменшенні його маси до 2,07 г, що вказує на одержання більш дрібного насіння. Різниця між даними варіантами за показником маси насіння з однієї рослини становила 5,3, кількості насіння – 1,2%.

У середньому по фактору А, продуктивність рослини фенхелю при сівбі в третій декаді березня була вищою порівняно із середнім строком на 15,8% за показником маси насіння, на 6,9% за показником його кількості, порівняно із пізнім строком – на 34,0 та 13,0%, відповідно. На ділянках глибини посівного

шару 2-3 см показники маси та кількості насіння з однієї рослини перевищили інші досліджувані градації фактору В на 4,4-11,8 та 0,3-1,5%, відповідно.

Таким чином, найвищий у досліді рівень продуктивності однієї рослини фенхелю звичайного відмічено у варіанті ранньовесняної сівби в третій декаді березня, глибини загортання насіння 2-3 см.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Макуха О. В., Федорчук М. І. Вплив агротехнічних заходів на продуктивність фенхелю звичайного в південному Степу. *Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН»*. 2015. Вип. 4. С. 127–134.
2. Макуха О. В., Федорчук М. І. Особливості формування суцвіть фенхелю звичайного (*Foeniculum vulgare Mill.*) залежно від агротехнічних заходів в умовах Півдня України. *Агроекологічний журнал*. 2016. Вип. 2. С. 105–110.
3. Основи наукових досліджень в агрономії / Єщенко В. О., Копитко П. Г., Опришко В. П., Костогриз П. В. Київ: Дія, 2005. 288 с.
4. Bown D. *Encyclopedia of herbs & their uses*. London: Dorling Kindersley Limited, 1995. P. 22–383.
5. Indian Horticulture Database 2013. Crop-wise Area, Production and Productivity of Major Spice Crops in India. National Horticulture Board, Government of India, 2013. P. 6–7.

УДК: 635.21:631.67(477.7)

Берднікова О.Г., канд. с.-г. наук,
Херсонський державний аграрний університет

ВПЛИВ ЗРОШЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КАРТОПЛІ «КІЇВСЬКИЙ СВІТАНОК» В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

В останні роки в південному регіоні різко скоротилися площі під картоплею в колективних сільськогосподарських підприємствах і суттєво збільшилися в індивідуальному секторі. Це потребує корегування технології вирощування картоплі на зрошуваних землях з метою високої ефективності вирощування цієї культури й отримання високого економічного ефекту за умов захисту довкілля. Вирішення проблеми підвищення продуктивності і сталого розвитку картоплярства в південному регіоні України можливо лише за умов використання зрошення. Проте, майже не вивчений вплив різних способів зрошення на продуктивність і якість картоплі весняного строку садіння.

Картопля є однією з найважливіших і найбільш поширених бульбоплідних рослин сучасного землеробства, так як займає одне з перших місць серед інших сільськогосподарських культур за універсальністю використання. Вона є важливою продовольчою, кормовою й технічною культурою.

На Півдні України землеробство ведеться в досить складних умовах недостатнього зволоження, де середньорічна кількість опадів становить 350-400 мм, що недостатньо впливає на ріст і розвиток сільськогосподарських культур. Одним з головних чинників, який впливає на економічну

ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ У ТЕХНОЛОГІЯХ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Хахула В.С. Короткоротаційні сівозміни як шлях до збільшення виробництва продовольчого зерна в системі землеробства.....	66
Макуха О. В. Вплив елементів посівного модуля на продуктивність фенхелю звичайного в умовах півдня України.....	69
Берднікова О.Г. Вплив зрошення на формування продуктивності картоплі «Київський Світанок» в умовах півдня України.....	71
Минкіна Г.О. Вплив попередників на продуктивність пшениці озимої при природньому зволоженні в умовах півдня України.....	74
Андрушко М.О. Вплив біологічних особливостей сортів гороху та норм висіву на продуктивність і якість.....	76
Ляльчук П.П., Хоменко Т.М. Оцінка сортів капусти броколі в умовах правобережного Лісостепу України.....	79
Панасюк Р.М., Дацко Т.М., Качмар Н.В., Тучапський О.Р. Продуктивність сої залежно від удобрення.....	81
Кутовенко В.Б., Кутовенко В.О. Морфологічні особливості салату посівного (<i>Lactuca sativa</i> L.) залежно від концентрації мікродобрива «Аватар - 1».....	83
Бомба М.І., Литвин О.Ф., Дудар І.Ф., Ошейко В.Р. Особливості формування врожайності пшениці озимої залежно від норми висіву	85
Кутовенко В.Б., Кутовенко В.О. Особливості росту та розвитку рослин салату посівного (<i>Lactuca Sativa</i> L.) в умовах Лісостепу України.....	87
Шубенко Л.А. Метод укорінення ожини під час зимового спокою	89
Рарок В.А., Рарок А.В. Тривалість вегетаційного та міжфазних періодів гречки залежно від параметрів сівби.....	92
Лісковський С.Ф., Сіроштан А.А., Кавунець В.П. Вплив обробки засобами захисту від хвороб і шкідників на врожайність та посівні якості насіння пшениці ярої.....	94
Бомба М.І., Литвин О.Ф., Дудар І.Ф., Баран Р.Р. Особливості формування врожаю гібридів кукурудзи залежно від густоти стояння рослин.....	96
Влащук А.М., Дробіт О.С., Белов В.О. Формування насінневої продуктивності буркуну однорічного залежно від основного обробітку ґрунту та способів збирання.....	99
Пую В.Л. Чорноголовник багатошлюбний – перспективний компонент для покращення пасовищ на Поділлі.....	101
Мицик Д.О., Педаш О.О. Ріст і розвиток рослин тритикале озимого в осінній період вегетації в умовах північного Степу.....	104
Ткач О.В. Зміна маси коренеплодів цикорію від періоду та умов зберігання.....	107
Правдива Л.А. Вплив строків сівби та глибини загортання насіння на врожайність сорго зернового.....	110
Свистунова І.В., Храмов Ю.В. Економічна ефективність використання озимих проміжних культур на зелений корм.....	112
Фурман О.В. Особливості формування площі листкової поверхні сої під впливом технологічних заходів вирощування.....	113

ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗЕМЛЕРОБСТВІ

Бондар С.О., Денисенко О.В. Залежність урожаю цукрових буряків від системи удобрення і обробітку ґрунту у короткоротаційній сівозміні.....	116
---	-----

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАХИСТІ РОСЛИН

Заїма О.А. Ефективність біологічних та хімічних фунгіцидів на пшениці озимій	119
Сабадин В.Я. Імунологічна характеристика сортів пшениці озимої до хвороб в умовах центрального Лісостепу України.....	122